

Prin Teatrele Din Țară

Iasi

O tradiție de un secol și jumătate, un public exigent și felurit, alcătuit din intelectuali, tineret și oameni ce abia își formează deprinderea de a frecventa teatrul, clădirea însăși, ridicată către sfârșitul veacului trecut — cu sală aurită și foaiere spațioase —, impun colectivului Teatrului Național „Vasile Alecsandri” din Iași sarcini artistice deosebite.

Ca un fel de punte permanentă între tradiție și prezent, spectacolul *Coana Chirița în provincie* a încântat, decenii în șir, spectatori de toate vârstele. Oameni în plină maturitate azi regăsesc în fața lui Miluță Gheorghiu — urmașul lui Matei Millo în acest rol — contactul direct cu începuturile culturii românești, cât și bucurii trăite în copilărie. Îngrijită și păstrată cu migală, *Coana Chirița* este o realizare actricească de mare virtuozitate; în același timp, înseamnă o dovadă de vitalitate a solului în care își are înfipte rădăcinile comedia satirică din țara noastră.

Formați într-o atmosferă de respect față de înaintași și clasici, actorii Naționalului ieșean au o înclinare deosebită către evocarea trecutului istoric. În această stagiune, pe afișe figurează *Matei Millo* de Mircea Ștefănescu și *Povestea Unirii* de Tudor Țoi-maru. Cu totul impresionantă este montarea piesei *Bălcescu* a lui Camil Petrescu, realizată de regizorul Crin Teodorescu, care, împreună cu scenografa Marga Ene, a folosit toate posibilitățile oferite de scena teatrului, pentru a reda cât mai plastic, convingător și uneori neașteptat, momentele Revoluției de la 1848. Dintre operele marilor clasici universali, anul acesta se joacă *Richard al III-lea* de Shakespeare și *Britannicus* de Racine. Prezentă în repertoriu este și epoca contemporană, prin *Șeful sectorului suflute* de Al. Mirodan, comedia lui Al. Voitin, *Tezaurul lui Justinian*, *Urăjitoarele din Salem* de Arthur Miller, *Birocrațaurii* de Silvano Ambrogio, *Uară și fum* de Tennessee Williams.

Din simpla însușire de titluri prezentate în actuala stagiune se conturează ceea ce, în mod curent, numim „profilul teatrului”. Scopul primordial al Naționalului ieșean este de a promova dramaturgia originală, clasică și contemporană, de a ridica nivelul cultural al spectatorilor, a-i educa într-un spirit de mândrie patriotică față de valorile reale moștenite din trecut și a-i face să privească cu optimism revoluționar problemele aduse de veacul al XX-lea în țara noastră și în lumea întreagă.

Remarcabil este nivelul la care această sarcină se concretizează, indiferent dacă este vorba de o tragedie clasică sau de o comedie modernă, de un spectacol de mare desfășurare sau de o piesă în puține personaje. Realizările Teatrului Național din Iași au toate o trăsătură comună: sînt toate rezultatul unei munci conștiincioase și profunde, „de înaltă calificare” aș spune, a colectivului. La toate ridicările de cortină, cei din sală își dau seama că se află în fața unor opere finite, chiar dacă nu totdeauna perfecte. Decorurile sînt primul element care dă naștere acestei senzații, deși, cum e firesc, nu toate sînt la fel de izbutite. De pildă, decorul lui Marosin la *Britannicus*, elegant, funcțional, e mult superior celui conceput de Marga Ene pentru *Tezaurul lui Justinian*. Grijă, atît față de întreg, cit și față de cele mai mici detalii, e vădită. Proporțiile generoase ale scenei stimulează imaginația creatoare a scenografilor. Paul Bortnovschi folosește întreaga scenă pentru a păstra concomitent prezente cele trei locuri în care se desfășoară acțiunea piesei *Ură și fum*: casa Almei, a doctorului și promenada orașului de provincie; atmosfera încărcată a celor două interioare e în mod fericit despărțită de spațiul aerat unde se perindă personajele orașului de provincie. Diversele locuri unde se petrece drama lui John Proctor (*Ură și fum*) se înlanțuie plastic pe un schelet fix, care, pe rînd, construiește casa pastorului Parris, a soților Proctor, sala judecătii și închisoarea. Detalii inspirate, ca de exemplu crucile sumbre formate în zid, precum și anumite materiale, ca lemnul și cărămida, concretizează parcă severitatea și violența piesei lui Arthur Miller (scenografia aparține lui Doris Jurgea). La spectacolele care au avut o carieră îndelungată, menținerea decorurilor este o veșnică problemă, pentru că teatrul neavînd o magazie proprie, ele sînt păstrate afară, acoperite doar de niște prelate și se degradează. Astfel, pentru sărbătorirea a 150 de ani de la înființarea Teatrului Național din Iași, decorurile de la *Mutter Courage* trebuie refăcute

Cornelia Gheorghiu (Abigail) și Teofil Vilcu (John Proctor) în „Vrăjitoarele din Salem” de Arthur Miller

în întregime, ceea ce presupune cheltuieli și muncă suplimentară. Este deci cu atât mai demn de remarcat faptul că pe scenă prospețimea și acuratețea decorurilor apar desăvârșite.

Legătura de cultură dintre tradiție și prezent nu trebuie căutată doar în alegerea repertoriului, ci și în măiestria actorilor. Există la Iași maeștri ai scenei care amintesc marile personalități actricești din trecut. Primul printre ei este — după cum am mai spus — Miluță Gheorghiu. Văzîndu-l în *Coana Chirița*, îți vine să te întrebi: să fi fost Matei Millo chiar de neîntrecut? Posedînd o perfectă știință a declamației versurilor clasice, Anny Braeski, artistă emerită (interpreta Agripinei din *Britannicus*), aduce în scenă respectul față de „stil“, noțiune care azi începe să iasă din uz. O altă calitate a actorilor ieșeni mai vîrstnici este adeziunea lor la textele moderne. Un exemplu grăitor este felul în care și-a construit Ștefan Dănculescu, artist emerit, rolul din *Birocra-tozaurii*. Sau Nicolae Veniaș, a cărui vîrstă actricească e greu de bănuît, din cauza

autenticității cu care interpretează orice rol, atât din *Bălcescu*, cât și în *Birocrațozaurii* și în *Urăjitoarele din Salem*. Experiența și meșteșugul acestora, ca și ale Margaretei Baciuc, George Popovici, Ion Lascăr (artiști emeriți) au însemnat o adevărată școală pentru generația de mijloc. Constantin Dinulescu joacă cu eleganță și emoție nepatetică. Teofil Vilcu rostește frumos versul clasic (în *Burus din Britannicus*), iar în *John Proctor* din *Urăjitoarele din Salem*, sau în prefectul Moldoveanu din *Bălcescu*, acest actor relevă un talent viguros și teluric.

Un loc important în componența colectivului îl are actorul Ion Omescu. L-am văzut doar în două spectacole — în *Britannicus*, în care îl juca pe Neron, și în rolul titular din *Bălcescu*. Lasă impresia unui actor inteligent, cerebral, puțin rece — deși traducerea piesei lui Racine iscălită de el afirmă sensibilitate —, care își compune partitura cu mintea și foarte puțin cu intuiția, pentru care fiecare spectacol este într-adevăr un fapt de cultură. Am bănuît la el, în același timp, capacitatea de a polariza în jurul său, și în sensul voit de el, interesul celorlalți.

Generația celor tineri și foarte tineri se bucură de apanajul... tinereții — proșteime și frumusețe. Printre ei, se numără — în pofida maturității talentului lor și a experienței de teatru — Dorin Varga, talent autentic, cu un variat registru interpretativ, Elena Bartok, Cornelia Gheorghiu, Rodica Mandache. Elena Bartok a pășit de curînd pe scenă, a cîștigat însă într-un singur an o mare siguranță actoricească. În două roluri

Margareta Baciuc (Cleo), Rodica Mandache (Mimi), George Macovei (Justin), Boris Olinescu (Radu Neacșu) și Cornelia Gheorghiu (Livia) în „Tezaurul lui Justinian” de Al. Voitin

principale și mult diferite unul de celălalt — nevasta lui Proctor în *Urăjitoarele din Salem* și Alma din *Ură și fum* — Elena Bartok dă dovada unei depline stăpîniri a meseriei. Cornelia Gheorghiu știe să fie eroina pozitivă din piesa lui Al. Voitin, *Tezaurul lui Justinian*, ca apoi să se transforme în păcătoasa Abigail Williams, care conduce vînătoarea contra vrăjitoarelor din Salem; interpretările ei sînt în același timp studiate și inspirate. Rodica Mandache, cu o cochetărie frivolă în *Tezaurul lui Justinian* și *Biocratizării*, aduce puritate, candoare în *Ură și fum*. Tot printre cei tineri se află și o pereche romantică de îndrăgostiți, Sergiu Tudose și Cristina Deleanu (*Britannicus* și *Iunia*), care răspunde imaginii pe care ne-o facem despre cuplul potrivit din piesele clasice.

Este dificil a încerca să nu nedreptățești, într-o succintă prezentare a trupei Naționalului din Iași, o parte destul de însemnată a actorilor. Nefiind cu toții de același nivel, aportul fiecăruia contribuie totuși la reușita spectacolelor, mai ales prin formarea aceluia spirit de echipă, acelei atmosfere de înțelegere, atît de necesare actului de creație artistică. Numărul și posibilitățile lor variate acoperă distribuțiile unor piese ca *Bălcescu* și permit deplasarea în turneu a unor spectacole, fără să se întrerupă activitatea „de acasă”. În planul de perspectivă al teatrului este înscrisă și deschiderea unui studio experimental într-o sală mică din vecinătate, în care aceiași actori să facă diverse experimente și să pregătească lecturi ale pieselor mai greu de descifrat.

În realizările Teatrului Național „Vasile Alecsandri” se resimte încă lipsa unei continuități regizorale, care să armonizeze pe deplin munca interpreților. În *Britannicus* (regia Mircea Marosin) și în *Urăjitoarele din Salem* (regia Dinu Negreanu) — două dintre succesele, atît de „casă” cît și de stimă, ale stagiunii — întîlnirea dintre regizori și actori, deși fericită, rămîne totuși întîmplătoare. Regizori talentați, veniți din București sau de la teatrele din alte regiuni, au pus în scenă spectacole de prestigiu, dar prezența lor nu a avut semnificația fermentului animator de care teatrul are nevoie.

Dar această lipsă e pe cale de a fi remediată. Crin Teodorescu și Sorana Coroamă au fost, în ultimul an, angajați ca regizori permanenți. Felul în care Crin Teodorescu a lucrat cu colectivul la *Bălcescu* și la *Ură și fum* îndreptățește această speranță. Spectacolele sale sînt unitare și armonioase.

Sala mereu plină și aplauzele entuziaste mărturisesc dragostea publicului ieșean pentru teatrul lor. Și chiar dacă drumul pînă la perfecțiune n-a fost încă parcurs, fie-i îngăduit unui critic să se lase impresionat mai ales de calitățile spectacolelor, ca să se poată bucura în liniște alături de ceilalți spectatori și să poată aplauda din toată inima faptele de artă ale Teatrului Național „Vasile Alecsandri”.

Dana Crivăț

Timișoara

Cunoscut ca unul dintre cele mai interesante colective artistice din țară, Teatrul din Timișoara s-a arătat în actuala stagiune, mai mult poate decît în celelalte, preocupat de selecționarea unui repertoriu variat, orientat spre direcții tematice contemporane, atît în ceea ce privește valorile dramatice naționale, cît și cele universale. O privire asupra programului ideologic și artistic reține: patru premiere pe țară — *Ifigenia în Taurida* de Euripide, *Anton Pann* de Lucian Blaga, *Fizicienii* de Fr. Dürrenmatt, *Răzbu-narea suflerului* de Victor Ion Popa, alături de *Febre* de Horia Lovinescu, *Nu prea Albă ca zăpada* și *Motanul descălțat* de Alecu Popovici și *Pygmalion* de B. Shaw. Așadar, se pot aprecia efortul și interesul teatrului spre un repertoriu de calitate și atractiv, corespunzător cerințelor publicului din Timișoara, între altele, și un puternic centru universitar. Desigur însă că nu enumerarea arbitrară a unor titluri de piese interesante probează obiectiv stadiul de creștere și dezvoltare al unui teatru, ci, bineînțeles, capaci-